

מסורת הש"ס

(ב) ג'ל מלך כן נרמס הלקוח... (ג) ג'ל מלך כ"ח ע"ג... (ד) נכנסת מ"ח... (ה) ג'ל ויחלמו... (ו) סנהדרין... (ז) מ"ח: מסנהד.

תורה אור השלם

- 1. כלא מטא על נבוכדנצר מלך... 2. לקצת ירחין תרי עשר על היכל מלכותא... 3. בה אמר' על שלשה פשעי אדום ועל ארבעה לא אשיבנו על דרשו ברבב אדמו ושנת רחמיך... 4. כי נר מצדה ויורה אור דרוך חיים מלכותא... 5. בהתהלכך תנחה אתך בשבכך חשור... 6. מים רבים לא יכילו לבבות לא תאהבה ונזרות לא תושפת אם יתן איש את כל הון ביתו קאהבה בן יבחו: 7. לאמר אליהם עובד דרשו ותפשטו בי אין מנוח: 8. ב"י אלהיך מתהלך בקרב מחנך להדליק וולתת אישך לפניך והיה עמוך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב יאה"ר ופורענות: 9. גיטע לפרשם דרכים: 10. וס הכיר את דרכי. ואף כלן הגיע ליום המיתה ולא פירש מן התורה עד יום מותו ניצל מכולן והבי מפרש לה לקמיה: עבירה מככה. שכן מזה: ואין עבירה מככה. שכן מי עסק בתורה קודם לכן. אלמלא מזה לא מנגא טולי האי: לכנס אס האסכה. זו תורה דמבי (זכר נ) הביאני אל בית היין ודגלו על האסכה. יין ערוב: אמר רב יוסף. גיטע מנגינה על היסורין הרכה ומאי אינה מנגינה דקאמר(ו) ת"ק מן החטא שלא יתקפנו יאה"ר קאמר: מזה בעידנא דעסיק כה. והיינו לפי שעה דלמר מנגנא מן היסורין ומלל מיה"ר שלא כשילנו לחטא: בעידנא דלא עסיק כה. משנמר(ו) המזה ואינו עסוק בה אגוני מנגנא מן הפורענות אלו לא מלל. ודקמני ככרייתא עבירה מככה מזה לא מלהגין מן היסורין קאמר אלל מליטול שכן לעמיד: אמאי לא טיני עליה. מילר הרע שהטיחא ועשאם רשעים גמורים כלומר אמאי לא תלינו מן העבירות: לעולם ופוס דפורה. ולא עשוקת בתורה אלל שטורחא כנה ונכעלה שיעסקו: דמקראן ומסניאן. שטורחא על צניה להביאן לבית הספר לקרוא מקרא ולשנות משנה: ונטרן לגכרייהו. וממחיתא לבעליהן שיוצאין לעיר אחת ללמוד תורה: מאי פרשם דרכים. מהו מזה להגיע לפרשם דרכים דהא אנוקא היינו עמוד השחר היינו תורה אלל פרשם דרכים מאי היא: ויום המיפה. והוא תלמיד חכם ביום מותו יודע שלא פירש לכרוק מעליו עול תורה: ויראם טעא. וזה ליראת חטא אחר שזכה לתורה ניצל מכולן שהמורה מלמדו דברי מזה ודברי אסור וממה שהוא נרץ לפרוש ויראת חטא מונעו מלדרוך אחרי יצרו: וסלקא ליה שטעסא אליבא דהלכא. וה"ק עלה עמוד השחר ניצל מן המיה כו' וזה לתורה ניצל מיה"ר ומן החטא ועדין אינו יודע בצחו דרך מהלך אס יזכה שישעוהו מן השמים להתקבל דבריו צין כחירו להרוח כהלכה וכמשפט הגיע לפרשם דרכים כלומר וזה לניצל מכולם: לאמר אלהים עונו. כך היו אומרים עליו אלהים עונו שבה על אשת איש ואין אנו נעשין עליו רדפו ומפסוהו כי אין מליץ אין לו זכות שילנו שהעבירה כנהת וזמיו: לא יראש כך. עבירה ואס יראה וסד מאחרין: שמעון אמי עוריה. מנא הוא כמשנה קמייתא דזכוח ולמד תורה על ידי אחי שהיה עסק כפרקמטיא כדי שיתלוק נזכות למודו של שמעון לך הוא: נקרא על שם עוריה אחיו. וכן ר' יוחנן דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מככה מצוה ואין עבירה מככה תורה מאי בוז יבחו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עוריה ולא כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דכי אחא רב דימי אמר הלל ושבנא אחי הוה הלל עסק בתורה שבנא עבר עיסקא לסוף א"ל תא נערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו': אומר

היה נוטל פרק שלישי סוטה

כא.

מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מנגנא אצולי לא מצלא. ומימה מאי האי דקמני ככרייתא תלה את המלוה כנר מה נר אינה מנגינה אלל לפי שעה חף מלוה אינה מנגינה אלל לפי שעה אי מילר הרע אינה מנגינה כלל אי מן הפורענות מנגינה לעולם ותורה נמי למה תלחה הכמו צלור משום דמנגינה לעולם אי מן הפורענות מלוה נמי מנגנא לעולם ואי (ו) מילר הרע דמללל הא לא מללל אלל לפי שעה:

זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא. מימה והיאך ניצל מכולן והלא לא ניצל מילר הרע בעידנא דלא עסיק בתורה וי"ל סמס תלמיד חכם מורטו אומנמו ועוסק בה ומזהכר כל שעה ואינו יודעין ד' אמות בלא מורה: והן אינן יודעין שעבירה מככה מצוה. מימה והא אמר לעיל צין לרבי יוסף צין לרנא מזה אגוני מנגנא מן הפורענות אפילו בעידנא דלא עסיק בה ועבירה מככה מזה לא מלהגין מן היסורין קאמר אלל מליטול שכן לעמיד לנא כמו שפרש"י: נן

בהתהלכך תנחה אותך זה העוה"ו בשבכך תשמור עלך זו מיתה והקצרות היא תשיחך לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן (ו) הליטמין ואינו יודע באיזה דרך מהלך נודמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליטמין ואינו יודע באיזה דרך מהלך כיון שעלה עמוד השחר ניצל מחיה רעה ומן הליטמין ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם ד"א עבירה מככה מצוה ואין עבירה מככה תורה שנאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה א"ר יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מנגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מנגנא אצולי לא מצלא תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מנגנא ומצלא מחקיף לה רבה אלא מעתה דואג ואחיותופל מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עליהו אלא אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה מנגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מנגנא אצולי לא מצלא מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מנגנא אצולי לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצוה ועושה נהי דפקודי לא מפקדא כאגרא דמקראן ומתניין בנייהו ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בדיהו מאי פרשת דרכים א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה ת"ח ויראת חטא מר וזטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מככה מצוה ואין עבירה מככה תורה א"ר יוסף דרשיה רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני וואילמלא דרשוה דואג ואחיותופל הכי לא רדפו בתר דוד דכתיב 'לאמר אלהים עונו וגו' מאי דרוש 'ולא יראה בך ערות דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מככה מצוה ואין עבירה מככה תורה מאי בוז יבחו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עוריה ולא כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דכי אחא רב דימי אמר הלל ושבנא אחי הוה הלל עסק בתורה שבנא עבר עיסקא לסוף א"ל תא נערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו': אומר

עין משפט רב מצוה

כב א מיי פ"ח מל' מ"ח הל' 6 ופי' מל' מ"ח משה הלל כן סמך עיני יו עופ"ע יד סמך רמז טעף: 1 כב ב מיי פ"ח מל' מ"ח משה הלל כ:

תוספות שאנין

דלא ספק דנא עליה ואין סמךין מן השמים לפקוד עונותיהם עליהם בעולם הזה אבל ישראל ממהרין ליפ"ע בעולם הזה ומתקין אחיהם. אלא מעתה דואג ואחיותופל כר אמאי לא מנין עליהו מנין לא דואג אלא ר"ל אמאי לא מצלי עליהו: אלמלי דרשו דואג ואחיותופל הכי לא רדפו בתר דוד מאי דרשו וכו'. נראה דל"ג דואג שריר על משה בת שבט קיימין הכא ודואג פת כבי ועברו ימים רבים כדאמר בחלק דואג ואחיותופל אל ראו זה את זה שדואג היה בימי שאל ואחיותופל בימי דוד ובת שבע היה בימי אליעזר והוא היה אחיותופל כדכתיב בסוף וכן מוכח (כ"ב) כי דואג ולא מצינו ששעה דוד רק כדבר אוריה החתי וקרא דלא יהיה כך ערות דבר איירי בעוהו משם. והיינו כמשעש בת שבע לפי ל"ג דואג ואי"ג שכתבו ככל הספרים אלא (כ"ב) אחיותופל לכו. וכמשפטו אחי עוריה תנא הוא ולכו תורה על ידי אחיו שהיה עוסק כפרקמטיא ומפרשנו כ"י שיתלוק בנזות למודו של שמעון לך נקרא על שם עוריה אחיו. וכן ר' יוחנן למד על ידי נשיא שהיה מפרשנו: הלל עסק בתורה מתוך עני כדאמר ברומא (ו) בשמיהו שנאמר ושם רשעים ירקב ואומר פי ר"ג שפי' ושבנא דתרי שבנא הוה שבנא הסופר צדיק היה כדכתיב לך בא אל הסוכן הזה ואל שבנא אשר על הבית. וכתיב רבנא אל אליקים אשר על הבית ושבנא הסופר ששיצאו אל רבשקא. אלמא אחי היה רבשקא שבנא הראשון אל היה אליקים על הבית. ומיהו אומר הר' אלחנן דשבנא הראשון ושבנא אשר על הבית אחי היה הוא דכתיב אליקים אשר על הבית היינו סופרו היה על הבית.

(א) ג'ל וסנא וא"ח וסא סנא רשע היה ולא מקפין בשמיהו ופי' ואתר ר"י דמר סנא חו יו"ט.

רשעים גמורים כלומר אמאי לא תלינו מן העבירות: לעולם ופוס דפורה. ולא עשוקת בתורה אלל שטורחא כנה ונכעלה שיעסקו: דמקראן ומסניאן. שטורחא על צניה להביאן לבית הספר לקרוא מקרא ולשנות משנה: ונטרן לגכרייהו. וממחיתא לבעליהן שיוצאין לעיר אחת ללמוד תורה: מאי פרשם דרכים. מהו מזה להגיע לפרשם דרכים דהא אנוקא היינו עמוד השחר היינו תורה אלל פרשם דרכים מאי היא: ויום המיפה. והוא תלמיד חכם ביום מותו יודע שלא פירש לכרוק מעליו עול תורה: ויראם טעא. וזה ליראת חטא אחר שזכה לתורה ניצל מכולן שהמורה מלמדו דברי מזה ודברי אסור וממה שהוא נרץ לפרוש ויראת חטא מונעו מלדרוך אחרי יצרו: וסלקא ליה שטעסא אליבא דהלכא. וה"ק עלה עמוד השחר ניצל מן המיה כו' וזה לתורה ניצל מיה"ר ומן החטא ועדין אינו יודע בצחו דרך מהלך אס יזכה שישעוהו מן השמים להתקבל דבריו צין כחירו להרוח כהלכה וכמשפט הגיע לפרשם דרכים כלומר וזה לניצל מכולם: לאמר אלהים עונו. כך היו אומרים עליו אלהים עונו שבה על אשת איש ואין אנו נעשין עליו רדפו ומפסוהו כי אין מליץ אין לו זכות שילנו שהעבירה כנהת וזמיו: לא יראש כך. עבירה ואס יראה וסד מאחרין: שמעון אמי עוריה. מנא הוא כמשנה קמייתא דזכוח ולמד תורה על ידי אחי שהיה עסק כפרקמטיא כדי שיתלוק נזכות למודו של שמעון לך הוא: נקרא על שם עוריה אחיו. וכן ר' יוחנן למד ע"י הנשיא שהי' מפרשנו: הלל עסק בתורה. מתוך עונו רב כדמפרש נכמ' יומא (דף נ"ה): למדה